

Odakle razmirice u brakovima?¹

Giorgio Grlj²

O temi iz naslova mogu govoriti ili iz svoga bogatog iskustva razmirica sa suprugom ili iz Riječi. Odabirem, dakako, ovo drugo. Zašto? Zato što mi nakon više desetljeća bračnoga života ta Riječ objašnjava razloge naših razmirica. Temu ću izložiti u tri dijela: Isusova dijagnoza, Tvrdo srce i Ego kao neprijatelj.

1. Isusova dijagnoza

I Isus se susretao s problemom bračnih odnosa. U Mateju, 19. poglavlju, nalazim zapisanu raspravu između njega i farizeja o razlozima zbog kojih bi rastava (otpust) bila dopuštena. Kažu znalci da su postojale dvije struje: jedni koji su u pregorjelom ručku vidjeli dovoljno dobar razlog za rastavu braka i drugi koji su bili daleko stroži i tražili ozbiljnije razloge za otpuštanje žene. Kako Isus odgovara na njihove dvojbe i rasprave? Razmatra li razloge za rastavu braka, tj. za otpuštanje žene? Uopće ne. Kamo vraća raspravu? Na početak! „Zar niste čitali da ih je Stvoritelj, kad ih u početku stvorio, ‘stvorio muško i žensko’ i da je rekao: ‘Zato će čovjek ostaviti oca i majku te će prionuti uz ženu svoju, pa će oboje biti samo jedno tijelo’? ... Što je, dakle, Bog sjedinio, neka čovjek ne rastavlja!“ (Mt 19,4-6). Liberalno ili konzervativno? Ni jedno ni drugo, već izvorno, korjenito, radikalno. Ta, to je Isus. I konzervativci i liberali htjeli bi imati Isusa na svojoj strani. Kako bijaše u Božjoj izvornoj namisli, neka tako bude. A zašto nije? Zbog tvrdoće ljudskih srca. Pravi razlog za rastavu, kaže Isus, nije pregoreni ručak, već ljudsko tvrdo srce. Ono biće za koje je Bog po stvaranju rekao da je dobro, odlaskom od svog prijatelja, pretvorilo se u biće “tvrdo srca“. Što je to “tvrdo srce“? To je zapravo tema moga današnjeg izlaganja jer za pretpostaviti je da do rastave ne dolazi ako joj ne prethode razmirice.

- 1 Članak je nastao na temelju predavanja na tribini “Od mladenačke zaljubljenosti do zrele bračne ljubavi: Biblijski pogledi na brak” održane povodom svjetskog “Tjedna braka” 10. veljače 2018. u Centru biblijskih istraživanja Biblijskog instituta u Zagrebu.
- 2 Autor je pastor Baptističke crkve u Rijeci.

Pitao sam pred puno godina jednu osobu s bračnim problemima: “Koliko si ti kriva u postocima za vaše nesređene odnose?,” “On je 100% kriv za sve, ja nula“, glasio je odgovor. Trebam li reći da nikad nisu napravili progres u svojim odnosima, da je danas gore nego što je bilo tada?

2. Tvrdo srce

Nekoliko naznaka što bi moglo biti “tvrdo srce“ o kojemu Isus govori. Izvor razmirica (i eventualnih rastava) je “u srcu“. To, pak, znači da je naše reagiranje na okolnosti problematično. Ne toliko okolnosti same. Čak ni emocije kao reakcije na okolnosti nisu ključne, već naše razumijevanje i korištenje tih emocija.

Takvo je ranjeno srce. Kardiolozi vide “prehodani infarkt“ po ožiljku – otvrdnuću koje ostaje na srčanom mišiću – bez kisika dio odumre, otvrdne. Iako je Freud sa svojim uvidima, a još više terapijskim metodama, nadiden, on je bio taj koji je otkrio kako traume u djetinjstvu ostavljaju duboke tragove u duši čovjeka. Mogao bih to i ovako reći: on nam je otkrio razloge za tvrdoću srca. Tako ranjeni ljudi ulaze u brak i može se očekivati da će ta ranjena srca prvo prokrvariti u srazu s najbližima. Traume, s kojima se ne može nositi, dijete pohranjuje kao rane, kao ožiljke koji kasnije “prokrvare“.

Takvo je prestrašeno srce. Jednom nanesena trauma ne nestaje. U traumatiziranom srcu ostaje trajni strah od ponovne traume. Drugim riječima, naš problem nije toliko s prošlošću koliko s budućnošću. Svakako, bol od prošle traume je velika, ali još je veći strah od ponavljanja traume u budućnosti. Osoba s (potisnutim) iskustvom ostavljenosti, primjerice, nesvjesno će se posesivno ponašati prema bračnom drugu kako se to iskustvo ne bi ponovilo. Bojimo se onoga što je pred nama, a ne za nama. Psihološke su nam znanosti danas namirile dugačku listu strahova iz kojih djelujemo, a mediji – te industrije strahova – svakoga nam dana domeću nove.

Takvo je srce nespremno na promjenu. Ranjeno srce lako prokrvari, ali s druge strane ono, poput ožiljka postane grubo, neosjetljivo. Radi se o obrambenom mehanizmu. Dva su obrambena mehanizma: ili stalno govoreći o svojoj rani – tražeći suosjećanje okoline – uloga žrtve. I drugi, kad rane krijemo iza grubosti – uloga napadača. Grubijani su krajnje ranjene duše.

Takvo je srce nespremno praštati. Praštanje – a gdje je ono potrebnije nego u braku – jest jedan od tri stupa na kojemu se gradi dobar, ispunjen život. Nepraštanjem, bližnje, a još više sebe same, držimo u zarobljeništvu. Brak nam je (uz zajednicu vjernika) dan kao ultimativna škola praštanja. Kad ne praštamo, i kada godinama nagomilane nesuglasice uvijek iznova koristimo u razmiricama kao municiju kojom napadamo supružnika, tada su i razvodi neminovni. Ako jutarnje buđenje shvatimo kao novo rađanje, tada bismo (posebice) supružniku

trebali dati šansu za novi početak. Kao da nema jučerašnjeg dana. Na to nas i Pismo upućuje: “neka sunce ne zađe nad vašim gnjevom”.

3. Ego kao neprijatelj

Je li netko čitao onu biblijsku priču o Davidu i Golijatu u 1. Samuelovoj? O čemu je tu riječ? Pokušajte je čitati kao priču o borbi s egom. Borbu malog čovjeka s egom pod čijim bremenom stenje. Veliki čovjek, Golijat, predstavlja ego s kojim se treba obračunati ako želimo steći slobodu. Ne bildati ego, kako uglavnom čine svi suvremeni psihološki i psihoterapijski pravci, već baš naprotiv, „skinuti glavu egu“. Kako štitimo svoj ego? Tako što igramo uloge žrtve ili agresora. Te su dvije uloge tu da zašтите naš ego. Na oba načina tražimo pažnju za sebe i vremeniti imetak. Zašto štitimo svoj ego, koji je, usput budi rečeno, predstavljen i kao lik zlatnoga teleta – idola kojemu služimo svime što jesmo i što imamo? Nisu novac i slava idoli kojima se klanjamo, već ego. Štitimo ga zato što živimo u lažnom uvjerenju da je naša sigurnost u zaštićenosti od drugih, u autonomiji, nezavisnosti.

A istina je upravo obrnuta. Stvoreni smo za zajedništvo, a ono je moguće kad s prijestolja svog života skinemo vlastiti ego i na njegovo mjesto stavimo onoga kome je tu jedino mjesto – Stvoritelja: “skratimo Golijata za glavu“. Tek kad se to dogodi ili barem kad postanemo svjesni problema koji proizlaze iz egocentričnog življenja (jer, pitam se hoćemo li se ikad do kraja riješiti ega – valda je jedino Kristu to uspjelo), tada i bračni odnosi poprimaju neku drugu dimenziju. Kad nisam ja, moji interesi i moje pravo na prvome mjestu, stvaraju se preduvjeti za skladniji odnos. U brak se ne ulazi da bi se samoostvarili ili muškarac ili žena, već to novo “jedno“.

Može li tvrdo srce omekšati? Od četiri aspekta slike Božje u čovjeku: mogućnost i potreba stupanja u smislene odnose (život su odnosi) racionalnost, emocionalnost, voljnost, ovdje je važno naglasiti voljnost kako bismo donijeli odluku o prihvaćanju (emocije će nam uvijek govoriti suprotno) skladnih i smislenih odnosa koji nas jedino čine istinski sretnima. Stoga prihvaćajmo ranjivost umjesto tvrdoće i gradnje zidova (sjetimo se: David je odbacio Šaulovu opremu i prihvatio ranjivost; Krist na križu također); praštajmo kao put oslobođanja sebe i bližnjih te se hrabro suočavajmo sa strahovima.